

**10 години ГЛОБЕ
во Македонија**

**- 10 години ГЛОБЕ во
ОУ "Димитар Миладинов"
Скопје**

Prvite GLOBE aktivisti: Sara, predstavnikot od Mirovniot korpus, Ivana i Igor

Što srabotivme vo ovie godini:

10

- Našeto učilište "Димитар Миладинов" – Скопје – Makedonija , stana
členka na GLOBE semejstvoto vo 1998 god. po inicijativa i vo
koordinacija na M@SPP (Ministerstvo za životna sredina i prostorno
planirawe).
- Učenicite od OU "Dimitar Miladinov" veќе deset godini ja merat
temperaturata na vozduhot (minimalna, maksimalna, momentalna),
temperaturata na povrata, vlažnosta na vozduhot, atmosferskiot
pritisok, količinstvoto na vrnež i oblačnosta.
- Sobranite podatoci preku Internet gi vnesuvaat vo edinstvenata
Svetska baza na podatoci.
- Poradi svojata ispolnitelnost se ušte sme učilište so najgolem
broj na ispratени податоци, poradi što često sme пофалувани.

Секој ден мериме и внесуваме податоци

■ Честитка

The **GLOBE** Program

*Global Learning and Observations to Benefit the Environment
An International Environmental Science and Education Program*

December 22, 2007

Dear GLOBE Team:

Congratulations! OU "Dimitar Miladinov" has now reported data from a total of 1756 student measurements. Your school has now moved up on the ladder of schools reporting many measurements from the 1000 to the 1500 measurements rung. This is an important step for your school in its progress in GLOBE implementation.

Data reporting is a key contribution to GLOBE. It provides the student with opportunities to answer questions about the environment using their own data, it gives students an appreciation of why data needs to be collected in a certain way; and it provides scientists with data for their research. Thank you for your contributions; I look forward to writing to you in the future as OU "Dimitar Miladinov" adds to its achievements in this program.

Sincerely,

Dr. Margaret (Peggy) LeMone
Chief Scientist

P. O. Box 3000, Boulder, CO 80307 USA (Mailing Address)

3300 Mitchell Lane, Suite 2104, Boulder, CO 80301 USA (Physical Address)

Tel: (1) 303-497-2620 Fax: (1) 303-497-2638 www.globe.gov

- **sekoga{ podgotveni za rabota i zabava**

Merime i se zabavuvame

Koj prv do do`domerot

Luje, po~vata e potopla od vozduhot.

18.03.2008

Ne mi se veruva, vakov den, a utre }e vrne sneg.

Ako oblacite ne la`at, vistina }e vrne sneg.

**So vakov atmosferski pritisok, vaŕite pretpostavki ŕe
stanat vistina.**

Dodatni aktivnosti:

- **Od u~ilic{nite proekti gi izdvojuvame:**
  - **Ekolo{koto dru{tvo "FIDANKI" -**
  - "Sobirame, reciklirame otpad"**
- **Od oddelenskite aktivnosti izdvojuvame: -**
  - "Makedonija riznica na zdrava hrana"**
  - **"Svetilki za onie bez svetlina"**
  - **"Da ja zapoznaeme na{ata tatkovina" i dr.**

- Ekološko društvo "FIDANKI" e edno od najstarite ekološki društva vo Makedonija. Postoi ve}e 18 godini. Raboti tivko, nenametlivo, postignuvaj}i zavidlivu rezultati, vo i nadvor od Makedonija.

U~ili{en vesnik
F I D A N K I
2008 godina

Sekoja godina (od 1990) izdavame u~ili{en vesnik "FIDANKI" vo koj prezentirame Eko - aktivnosti, gi objavuvame nagrađenite literaturni i likovni tvorbi, na tema ekologija.

**-“Sobirame i reciklirame otpad”,
proekt preku koj u~ime kako da se
odnesuvame so otpadocite, kako da
reciklirame i kako da zarabotime pari.**

■ **Што научивме за рециклирањето**

- **Нашата планета Земја има ограничени количества на природни богатства, како што се воздухот, водата, почвата, горивата, растенијата. Некои од овие богатства можат повторно да се користат ако ги рециклираме.**
- **Луѓето денес користат огромни количества на материјали како што се хартија, стакло, челик, алуминиум, за да би се направиле книги, весници, амбалажа, шишиња, тегли, конзерви, автомобили и други предмети.**
- **Кога човекот ќе искористи некој производ тој го фрла. Секојдневно огромно количество на отпад треба безбедно да се отстрани. Голем дел од отпадот се согорува, уште поголем дел се закопува и затрупува со земја, а одреден дел се исфрла во реките и езерата.**
- **Ниту еден од овие начини за отстранувањето на отпадот не е погоден за околината, иако согорувањето во современите печки може да произведе големи количества топлина која може паметно да се искористи за други полезни работи.**

- **Најважно е да заштедиме што повеќе од природниот материјал. Дрвото можеме да замениме со друго дрво, но ако еднаш се употреби грутка од некоја железна руда таа никогаш нема да се обнови, ниту пак ќе се обнови буре потрошена нафта.**
- **Половина од домашните отпадоци се хартија, која може да се рециклира ако внимателно ја собереме. Со рециклирање на хартијата се намалува загадувањето во однос на согорувањето. Со овој процес се штитат и шумите, зошто не ќе се има потреба од сечење шуми и садење на меки дрвја кои се погодни за производство на хартија.**
- **Старите стаклени шишиња и тегли можат да се стопат за од нив се направат нови стаклени предмети.**
- **Многу е важно и металот да се рециклира зошто преостанатите залихи нема да траат долго. Научниците проценуваат дека алуминиумот ќе го снема до 2200 година, железото ќе го имаме до 2160 година. Оловото, цинкот, живата и калајот ќе ги снема уште во 2020 godina.**

-“Makedonija riznica na zdrava hrana”,
oddelenski proekt koj ima za cel da
nau~ime da se hranime zdravo i da se
zapoznaeme so izobilieto na zdravata
hrana {to ni ja nudi makedonskata po~va.

MAKEDONIJA

**- "Svetilki za onie bez svetlina",
oddelenski proekt preku koj u~ime za
`ivotot i delata na poznatite li~nosti od
Makedonija i od svetot koi treba da ni
bidat primer kako da se odnesuvame i
kako da rabotime.**

МАКЕДОНИЈА

"Светилки за оние без сватлина"

МАКЕДОНИЈА

Проектна активност: "Светилки за оние без светлина"

Portret na

Agnes Gonxa Bojaxiu

Мајка Тереза

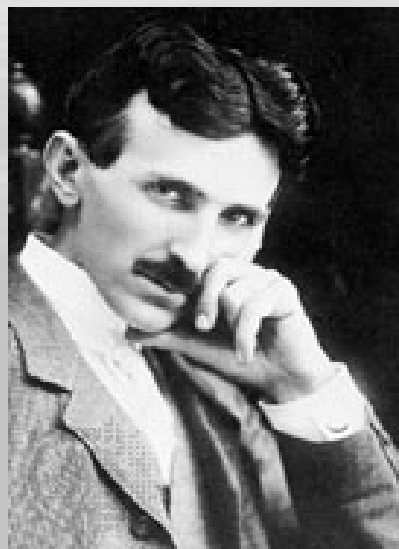
(1910 – 1997)

Неколку молитви:

- Луѓето се неразумни, нелогични и свртени кон себеси, *сепак, сакај ги.*
- Доброто што го правиш, ќе биде утре заборавено, *сепак, прави добро.*
- Искреноста и отвореноста те прават повредлив, *сепак, биди искрен и отворен.*

Portret na
Nikola Tesla

(1856 – 1943)

**EKOLO[KO DVI@EWE
NA NIKOLA TESLA**

**Za najgolemo zlo koe mo`e da mu se slu~i na
~ovekot e nedostigot na hrana, zo{to toa zlo ja nosi
bedata, gladot i siroma{tijata. Ne mislel samo na
klasi~niot nedostig na hrana tuku i za nedostig na
zdrava hrana {to ne e problem samo na siroma{nite,
tuku i na razvienite zemji. Za nego bilo najva`no
obezbeduvaweto na zdrava hrana, no pod toa ne
podrazbiral koristewe na `ivotnite za taa cel. Kako
najdobro re{enie Tesla go gledal vegeterijanstvoto.
So konzumiraweto na ovo{jeto i zelen~ukot ne samo
{to se hranime na najzdrav i najpravilen na~in, tuku i
pridonesuvame balans vo `ivotnata sredina. Toga{
`ivotnite bi bile pravilno iskoristeni (vo zemjodelstvo,
sto~arstvo), a ~ovekot pokraj zdravata ishrana }e se
zdobie so podobra fizi~ka sila. . . . .**

Портрет на
Махатма Ганди
(1869 - 1948)

**Цел живот бил вегетаријанец, а пред крајот на својот животот и фрутаријанец.
Сметал дека "Големината на една нација и нејзиниот морален напредок може да се мери по начинот на кој се третираат животните"**

**Портрет на
Заратустра
(588 година пред новата ера)
Персиски филозоф,**

Прв борец за зачувување на природата и прв биоетичар.

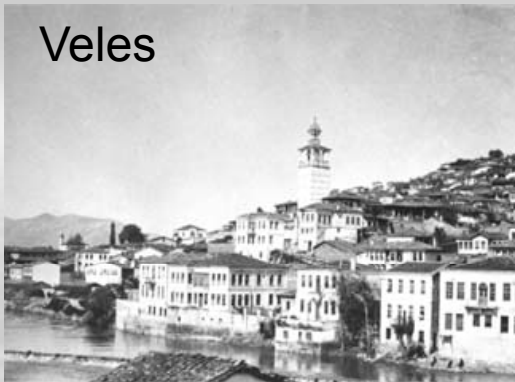
"Човекот е суштество кое има можност на избор"

"Не ги сечи дрвјата, не ги уништувај тревките, туку ледините и пустините претвори ги во цветни градини."

"Воздржи се од убивањето на животни. Однесувај се кон нив со љубов и внимание. Учи од животните како да ја подобриш својата човечност."

- -"Da ja zapoznaeme našata tatkovina", oddelenski projekt preku koj se zapoznavame so regionite vo Makedonija, naselenite mesta, nivniot razvoj i problemite so koji se soočuvaa. Se obiduvame da gi zapoznaeme podobro, da si gi spodelime ekološkite problemi, zošto našiot problem e i niven, nivniot e i naš. Zagaduvaweto ne poznavaa granici, ne ostanuva tamu kade e sozdadeno tuku se širi nesopirlivo, brzo i ni ja uništuvaa edinstvenaba planeta.

Veles

Kruševo

Krusevo

Skopje

Tetovo

“Da ja zapoznaeme našata tatkovina”

Dojran

Prespa

Ohrid

MARIOVO

Legendata veli deka Mariovo svoeto ime go dobilo po ubavata i hrabra devojka Marija.

Nekoj turski paša koj gi zazemal mariovskite sela, se vqubil vo ova mlada devojka i zanesen od nejzinata ubavina, bil podgotven da stori se za da ja dobie nejzinata qubov. No, tatkoto na Marija ne se soglasувал so toa, bidej}i }erka mu bila hristijanka, a pak Tur~inot musliman.

Областа Мариово е погодна за развој на сточарството, бидејќи е богата со природни пасишта и ливади. [умите исто така претставуваат големо природно богатство. Од рудите има железо, никел и антимон, а од неметалите: лигнит, кварц и перлит. Edinstveno vo Мариово, во рудникот Алшар, postoi минерал lorandit што патувал низ вселената како заскитана карпа-астероид и во форма на метеорит, паднал и се вкопал длабоко во плодна почва на Мариово.

Za sekoj Eko den, Eko publikacija

Po povod Denot na proletta
21 mart 2008 god.

**“Pomogni i na prirodata i
raboti so nea, taa }e te gleda
kako eden od svoite tvorci”**

PITAGORA

Ne frlajte otpadoci

**@iveeme vo svet poln so
otpadoci. Produktite gi kupuvame
spakuvani za potoa da ja skineme
taa ambala`a i da ja frlime nekade
nadvor. Nekoi proizvodi namerno
se pravat taka za po rasipuvaweto
da ne mo`at da se popravat, pa nie
gi frlame naokolu. No fakt e deka
tri ~etvrtini od ona {to go frlame
kako otpad mo`e povtorno da se
koristi . . . . .**

Po povod Den na zdravjeto
7 april 2008 god.

ZBOGUM VIROZI

^ISTOTATA KAKO PREVENCIJA

Lekovite, vakcinata ili
preparatite koi go zajaknuvaat imunolo{kiot
sistem, ne se edinstvenata dobra
prevencija za gripot ili nastinkata.

Za{titata vo najgolema mera se
zasnova na niza higijenski pravila:

- Vetrejte gi prostoriite,
- ^esto mijte gi racete,
- Ne ka{ljajte i ne kivajte vo race,
- Pijte mnogu te~nosti,
- Vla`nete go vozduhot vo prostorijata,
- Ispirajte ja nosnata praznina,
- ^isti krpi, . . .

**"Да нема кучиња не
би имало ни луѓе"**

**Домашните миленици,
а особено кучињата
можат да го заменат
дури и семејството или
барем еден негов дел,
а преку дружењето со
нив децата
израснуваат во
урамнотежени
психо - физички
личности и здрави
индивидуи**

Po povod Svetski den za zaštita na
`ivotnite - 04 oktombri

Молбите на едно куче

- 1. Мојот живот трае 10 до 15 години. Секоја разделба од тебе за мене значи болка. Затоа размисли пред да ме земеш.**
- 2. Дај ми време да разберам што сакаш од мене.**
- 3. Имај доверба во мене - јас живеам за тебе.**
- 4. Немој да ми се лутиш и за казна да ме затвораш. Ти имаш своја работа, своја забава и свои пријатели, а јас те имам само тебе.**
- 5. Разговарај со мене понекогаш. Иако не ги разбираам твоите зборови, сепак го познавам твојот глас.**
- 6. Знај, било како со мене да постапуваш, јас тоа никогаш не го заборавам.**
- 7. Пред да ме тепаш, размисли, бидејќи мојата уста може да ја згмечи твојата рака но тоа никогаш не би го направил.**
- 8. Пред да ме навредиш "тврдоглав" или "мрзлив" Размисли можеби ме мачи храната, можеби сум бил многу изложен на сонце или имам истрошено срце.**
- 9. Грижи се за мене кога ќе остарам, зошто и ти ќе остариш.**
- 10. Следи ме на последниот пат.
Немој никогаш да кажеш
"Такво нешто неможам да гледам"
или "Тоа нека се случи во мое отсуство".
Со тебе мене ми е полесно.**
- 11. Ти мене ме избра - јас те сакам
ТАКОВ каков што си.**

Po povod:

22 april - Den na planetata Zemja

GLOBALNO ZATOPLUVAWE

Postojat dokazi deka Zemjata se pove}e se zagreva.

Toa e rezultat na efektot na staklena gradina.

Od 1850 god. temperaturata na Zemjata e zgolemena za nekolku stepeni.

Proceneto e deka do 2020 god. samo jaglerodniot dioksid }e ja zgolemi temperaturata na Zemjata za 4,5 °S.

Ovde ne se vklumi i drugite zagaduva~i i zgolemenoto isparuvawe na moriwata.

- Zo{to ovaa malo poka~uvawe na temperaturata predizvikuva trevoga?
- Zo{to voop{to doa}a do zatopluvawe na Zemjata? . . . .

Grafit:
Skopskiot vazduh ima edna prednost
“GLEDA[[TO DI[E[“

Љубете ја својата улица, љубете го својот град, љубете ја својата држава, љубете го својот континент, љубете ја својата планета.

Со заедничка љубов се ќе победиме.

**Ако не живееме во иста улица, ако не живееме во ист град, ако не живееме во иста држава, ако не живееме на ист континент,
СИТЕ ЖИВЕЕМЕ НА ИСТА ПЛАНЕТА.**

**Where the Sun always shines,
there is Macedonia
Таму каде вечно сонцето
сјае, таму е Македонија**

- We have high capacities to produce healthy, economical food. These are the exact reasons that we are against importing genetic modified food which is today's greatest evil, laboratory sterile, artificial products that are dangerous to mankind, biodiversity and our environment.
- We support organic manufactured food which is based on a biological control without the use of chemicals. Which means healthy soil, chemical-free seeds and forbidding the use of any kind of chemicals.
- Our country Macedonia is characteristic by its light winters and refreshing summers and weather that is inevitable for raising all sorts of plants: fruit, vegetables, forest fruits and many rejuvenating plants.

- Compared with other countries Macedonia has comparative advantages in these parameters which is due the awareness of the manufacturers and the traditional way of producing food.
- The main goal of the organic agriculture is to tighten the bond between the cities and villages , a stronger recirculation on the soil and the fertilisers and to have solidarity with the natural environment.
- Our goal for a long and healthy life is to consume more vegetables, fruit and less meat. No only that millions of innocent animals will be saved from murdering, butchering, but also we`ll have healthy life and live longer.
- The only thing that we should use from animals are the things that are most needed and the animals are willing to give : MiLK , WOOL , etc...

Nositeli na proektnite aktivnosti:

- VII_B oddelenie OU "Dimitar Miladinov" Skopje so svoje nastavnici

